JÓBARÁTAINK A FEMINIZMUSRÓL.

Írta: HARKÁNYI EDE.

A feminizmus a két nem teljes egyenjogúsítása mellett küzd; egyaránt szembeszáll azokkal, kik a nőt alsóbb, avagy felsőbbrangú lénynek bélyegzik. A „bélyegzik” szó ez utóbbiakra is teljesen ráillik, mivel a nő égbe való emelése csak arra szolgál, hogy őt itt a földön — eltegyük láb alól.

E gyanút más számos esettől eltekintve Thót László dr. ügyvéd és törvényszéki jegyző „Feminizmus és büntető jog” című cikke (Ügyvédek Lapja 1907. 4—5. szám) is igazolja. Szerző szerint „a nőnek az erkölcsisége — általában — fölötte áll a férfiének”. Tehát „a nőknek különleges állást kell biztosítani a büntetőjogban”. E nézet igazolására szerző régi törvények bölcs példájára hivatkozik: „A középkori büntetőtörvényekben általában megtaláljuk a feminizmus csíráját. E tekintetben különösen a francia törvények válnak ki, mint amelyek egyes bűncselekményeknél különbséget tettek a nők és a férfiak között. Így, mint Bonneville de Marsangy mondja egyik kitűnő értekezésében („Memorius da Real Academia das sciencios de Lisboa” 1839), általános rendelkezésként találjuk a középkori francia törvényhozás egy részének azt, amely szerint: „a nők számára kiszabandó büntetésnek felényinek kell lennie a férfiak büntetésénél.” Szent Lajos király a pénzbüntetéssel büntetett bűncselekményekre nézve is azt rendelte, hogy a nők mindig a fele részét fizessék a férfiak számára megállapított összegnek. Ugyanígy rendelkeztek a jeruzsálemi assisiók s a francia szokásjog is . . .

E kijelentés meglep mindenkit, ki a középkor történetének sötét lapjait forgatta Nem meddő fáradság tehát ha kicsit utána nézünk annak mennyire volt feminista annak az időnek törvényhozása?

I.

Ha a középkor törvényeiben megvolt a „feminizmus csírája” úgy ezeket a becses csírákat szükségszerűen fel kell találnom az illető kor vallásában és erkölcstanában is, mivel a jog nem különálló jelenség, hanem a társadalmi viszonyok terméke. Már pedig a középkor uralkodó vallásában én nem lelem fel a feminizmus csíráit. Szent Pál hangsúlyozza, hogy „nem Ádám lőn elcsábítva, hanem az asszony csábíttatott el és megszegte a parancsot”. (Timoth. I. 2. 14.) És ezt az eredendő bűnt a szkolasztikusok egyre ismétlik. Tertullián minden rosszat elmond az asszonyról (De cultu foeminarum I. 1.); a macon-i zsinat pedig azon

vitatkozik, hogy van-e a nőnek lelke? (Westermarck: The origin and development of the Moral ideas 663.)

Azt sem tételezhetem fel, hogy a feminizmus csirái más vallásokból szivárogtak be a keresztény középkorba. Ha Sirák fiának hitelt adhatunk, úgy a zsidók sok rosszat mondtak az asszonyról. (Ecclesiasticus XXV. 19–24). A mórok sem vihették be a feminizmus csíráit Európába, mert köztudomás szerint Mohamed éppen nem feminista. Thót nézete tehát kissé aggályos. De meglehet, hogy az ő kutató szeme a középkor történetében sok oly mozzanatot látott, mi elkerülte az én figyelmemet. Vagy hátha a feminizmus csiráival ellátott törvények magasztosabbak a kor általános felfogásánál?

Helyes. Fogadjuk el e feltevést, melyből az következik, hogy a középkor törvénye bizonyos esetekben a férfinél jobban értékelte a nőt. De hogy egyeztethetem össze e feltevést azzal a ténnyel, hogy a középkori jog a nő legbecsesebb tulajdonát: az életét a másik neménél kevesebbre becsülte? Így pld. a Thót dr.-tól idézett Lex Salica a nő „wergeld"-jét (vérdíját) általában a férfiénél kisebbre szabta. Ez elv alól csak akkor tettek kivételt, ha az asszony más állapotban volt, mivel ilyenkor „testének gyümölcsét" is védték (Grimm: Deutsche Rechtsaltertümer 404.) Tehát a nő csak anyai minőségében ért többet. (Lex Salica 23.) E nézetben különben egyezett az arab (Lanel: Arabian Society ín the Middle Ages 18), indiai (Leist: Alt-arisches Jus Geiitium 305) és a legtöbb egyéb barbár büntetőkódex. Tehát nem a feminizmus csírái, hanem más valami idézte elő a nő enyhébb megítélését. E mást nem találhatom egyébben, mint a nő lebecsülésében. A büntetőjogok, melyek a beszámíthatóság és szabad akarat hamis elveívéi dolgoztak, a nőt a férfinél kevesebbnek tekintették. Miként Plató teszi, a nőket a rabszolgával és gyermekkel egy rangba helyezték. (Respublica IV. 431.) Hiányzott az a nagy gyűlölet, melyet a rabszolga hívott ki; ellenben megvolt a gyermekekkel szemben tanúsított elnézés mása. Ezért büntették, az én nézetem szerint, enyhébben a nőt és gyermeket, ezért volt mindkettőnek törvényben meghatározott értéke (wergeld, vérdíj) kisebb.

II.

Nézetemet megerősíti Thót László dr. esete: ő is lebecsüli a nőt. Cikkének elején a nő „erkölcsiségét" a férfié fölé helyezi, de e kijelentést maga sem tarthatja komolynak. Nézetét a nő-bűnösök kisebb arány-számával okolja meg. De ha meggondoljuk azt, hogy ma a nő a létért folytatott, küzdelemben a férfinél sokkal kisebb mértékben vesz részt, hogy a férfi már akkor kénytelen éhségből lopni, mikor bölcs polgári erkölcstanunk a nő számára még a prosztitucíót tartja fenn kenyérkereset gyanánt: úgy a nagyobb erkölcsösségről alkotott nézete talán némileg meginog. Különben Thót sajátosan ítéli meg a nő „erkölcsiségét". Szerinte „a nő az emberi társadalomban civilizáló missziót tölt be". Ezt elfogadom. De szerinte: „A családnak lelke és színe ő, aki a családi tűzhelyen él, míg a férfira várnak a külvilág munkája és veszélyei; őt illetik a politikai bíráskodás és adminisztratív jogok; neki kell védenie a nőt." Thót dr. szerint jól teszik a nők, ha a büntetőjog igazságtalanságai ellen küzdenek. „De még jobban tennék, ha csakis ez irányban folytatnák a harcot, Ahelyett, hogy politikai szereplésre vágyódnak."

Szerző arra persze nem felel, hogy nézete szerint mikép javíthatják meg, példának okáért a nők a büntető törvényeket, ha a törvényhozásban nincs szavuk … ? Szerző nem számol azzal, hogy a nők, miként a többi ember is, nem szabad akaratukból küzdenek, vagy nem küzdenek valamiért, hanem a gazdasági kényszer hatása alatt szükségszerűen cselekszenek. A feminizmus — és ezt szerző nem tudja, vagy elfelejti — korántsem néhány nagyravágyó „szörnyeteg" műve, hanem adott társadalmi viszonyaink természetes következése. No, de erről nem beszélek most …

Csak azt akartam példával kimutatni, hogy a „gyengébb nem" lovagjai mindenben pártolják a nőt, csak azt az egyet tagadják meg tőle, hogy — megélhessen. A „családi tűzhely" őrei a prostitúciót tűrik, de a világ végét jósolják, ha a nő gazdasági és ennek feltételeként politikai egyenjogúsításáról esik szó. Ép azért tartom a másik nem e védőit az ellenségnél veszélyesebbeknek. Ezért hiszem, hogy Thót László cikkének olvasásakor a nőfelszabadítás minden híve így sóhajt fel: „Istenem, ments meg bennünket a jóbarátainktól!"